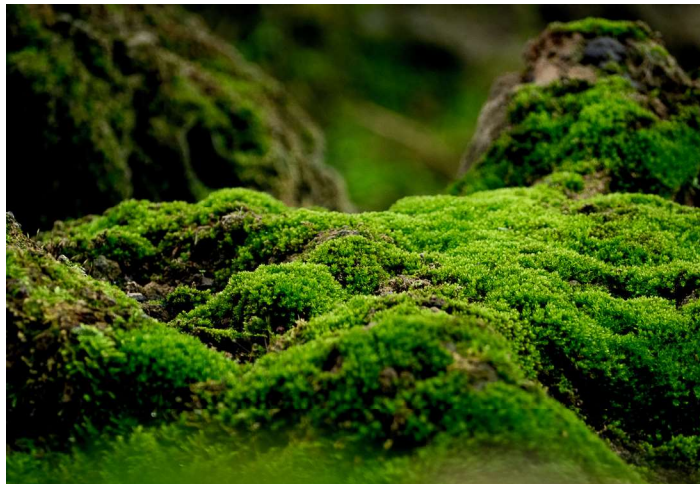

1.4. SAMMALTAIMED

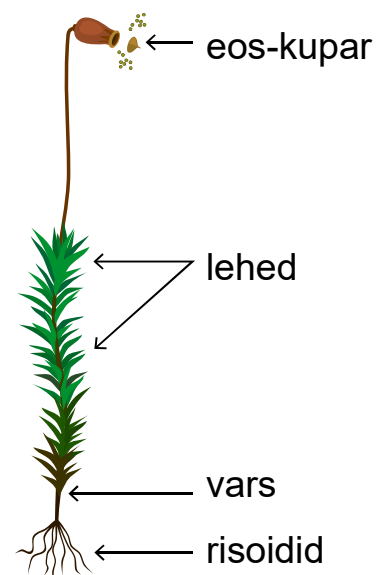
MÕTLE JA ARUTLE!

1. Mis värvi on sammal?
2. Kus võib sammalt näha?

Sammal-taimed on arvatavasti arenenud ürgsetest rohevetikatest. Sammaltaimed on väikesed, kuni 20 cm pikad ja kasvavad tihedalt koos. Nii katavadki nad tihti metsaaluse ilusa roheline samblavaibaga. Samblad kasvavad pikemaks varre tipust, altpoolt aga pidevalt kõdunevad.

Sammalde ehitus

Samblad on väga lihtsa ehitusega. Sambla varrele kinnituvad väikesed lehed. Juuri sammaldel ei ole, neil on **risoidid**, mis meenutavad peeneid niidikesi. Nendega kinnituvad samblad kasvukohale. Risoididega imavad nad pinnasest vett ja mineraalaineid. Risoidid on väga väikesed ja nõrgad.

Need ei suuda taime vajaliku vee ja toitainetega varustada. Seetõttu saavad samblad enamiku vajalikust hoopis lehtede kaudu.

On ka samblaid, millel pole risoide. Sellised on näiteks turbasamblad. Nendel saavad kõik vajalikud toitained ja vee ainult lehtede kaudu.

Samblad kasvavad tihedalt koos

Sammalde rakkudes pole puit-ainet, mis taime tugevaks muudaks. Nende vartel pole ka **juhtsooni**, mida mööda saaks vesi ülespoole liikuda. Seetõttu ei saa sammaltaimed kõrgeks kasvada. Nad peavad kasvama tihedalt üksteise kõrval, et püstises asendis püsida. Tihedalt koos kasvades püsib ka niiskus nendes kauem.

ÜLESANNE 1

Kirjuta joonisele taimeosade nimetused.

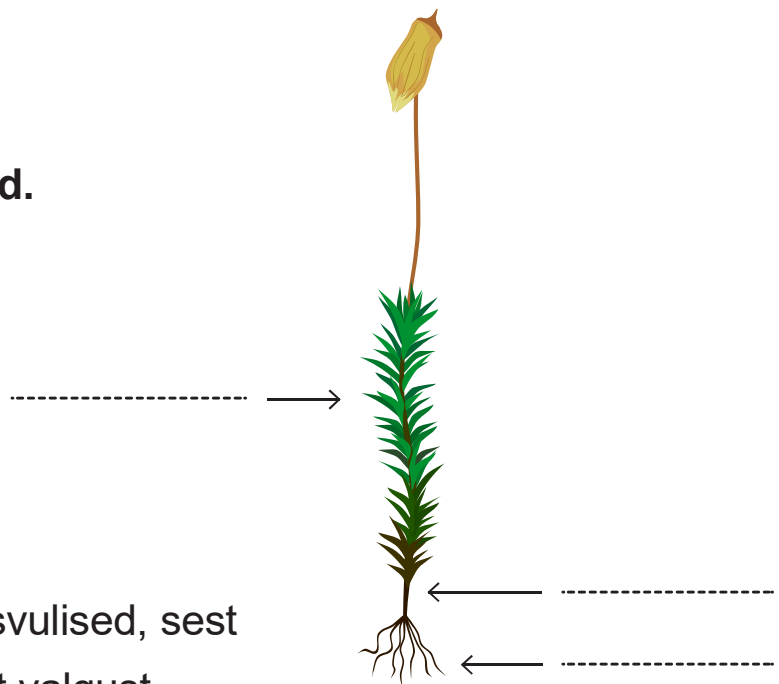
risoidid, lehed, vars

ÜLESANNE 2

Märgi tõesed laused.

Samblad on väikesekasvulised, sest

- nad ei kannata liigset valgust
- nende rakkudes pole puitainet
- neil pole juuri
- nende vartel pole juhtsooni
- nii säilib neis niiskus paremini

Kuidas samblad paljunevad?

Samblad paljunevad eostega. Varre tipus areneb **eos-kupar**, milles eosed asuvad. Eosest areneb eelniit, millel tekivad pungad. Pungast arenebki uus taim.

Samblad võivad paljuneda ka väikestest sambla-tükikestest.

Karusambla eoskuprad

ÜLESANNE 3

Täida lüngad.

1. Samblad on
(madala-kasvulised | kõrge kasvuga) taimed.
2. Sambla vartes
(ei ole juhtsooni | on juhtsooned), mida mööda saab vesi liikuda.
3. Samblad kinnituvad kasvupinnale
(juurtega | risoididega).
4. Samblad paljunevad
(eostega | taimetükikestega).
5. Eosed asuvad taime
(marjas | eoskupras).

Samblad koguvad endasse vett

Samblad koguvad endasse väga palju vett, mis imbub neist mulda. Nii hoiavad samblad mullas niiskust. Vihma ajal koguvad samblad endasse vett. Samblad ei lase mullal liiga märjaks muutuda. Kuival ajal aga takistavad samblad mulla kuivamist. Samblas sisalduv vesi muudab mulla parajalt niiskeks.

Samblad on väga vastupidavad ja vähenõudlikud taimed. Enamasti kasvavad nad päikese eest varjatud niisketes kohtades. Samblad võivad aga kasvada ka katustel, kividel ja müüridel.

Osa samblaliike talub hästi ka kuivust ja päikesepaistet.

ÜLESANNE 4

Selgita, kuidas hoiavad samblad metsas parajat niiskust.

ÜLESANNE 5

Kus võivad sammaltaimed kasvada? Ühenda.

Sammaltaimed kasvavad

- katustel
- metsas
- meres
- kividel
- puude küljes